

Журавлі відлетіли

Іван Керницький

"Мене завжди хвилюють птиці на вечірньому небі".

(О. Довженко)

З листа з України: "...А вчора відлетіли від нас журавлі. Довго кружляли над селом, ніби жаль було їм покидати нас, а потім довгим ключем подались на південь. Щось це воно ворожить..."

Журавлі відлітали в пізні надвечір'я або надосвітках. Бувало, вирве тебе із сну якийсь розпачливий крик чи плач і не збагнеш з просоння чий: скривдженої дитини, побитої собаки чи пропащої душі?.. А за вікном ніч і — осінь. Притулиш лице до шибки, надслухаєш... дивний якийсь рух чути знадвору, ні-то шум незліченних крил у піднебессі, ні-то шарудіння сухих конопель під загатою, ні-то журливу осінню тугу...

Журавлі відлітають.

І тоді, раптом, розсувається чорна завіса ночі, блиснув прожектор світанку по латочці неба, а на ній — далекий ключ журавлиний, як прощальний помах чиеїсь долоні — кру-кру... Ключ поволі зникає, розпливається, сірий екран неба порожніє, і тоді чуєш, що в тебе, в середині, щось неначе обривається: ні-то остання строфа вірша, ні-то остання нитка надії, ні-то останнє кохання.

З того, як і коли вони відлітали, в котру пору, чи довго кружляли над селом, чи коротко, як гурмувалися в ключі, сумно чи весело кричали, — з того всього люди багато дечого ворожили, передвістували: чи скоро буде зима, чи приїде Михайло на білому коні, чи зародить озимина, буде урожай чи недорід.

Неосяжне небо зі зграями птаства, земля, ліси й луки зо своїм звіринним царством, були як дві сторінки книги Божої Премудрости, з якої народ наш віками вичитував йому тільки ясні закони життя або смерти. Біла ласичка пробігла через гумно до стодоли — ого, рано впаде сніг! Мишва загніздилася у стерні — буде голодний рік. Бузько-чорногуз покинув гніздо на стрісі — ой, лелечко, та не дай Бог пожару!

З ранніх рос, із ластів'яного щебетання, з падаючих зірок, з пугукання сови опівночі ворожили погоду, радість або нещастя в хаті. В розкритій книзі природи не існувало зайвини, незначущости, в ній кожна титла, кожна кома, були глибокими символами, знаками вищої сили. Цю книгу читав народ душею, пребагатою в скорби первинної вражливости, інтуїції, поезії. Він, народ, розумів її предвічною своєю мудрістю, успадкованою по предках, тих із сивої давнини, з мороку тисячоліть...

Та й ще тепер, після всіх воєн і страхіть, що прокотилися над нашою землею, коли червоні плуги переорали її лоно до самої материці, коли, здавалося б, камінь на камені не залишився з давнього світу уявлень, вірувань, традицій, — ще й тепер, по сьогодні, скорбні наші матері, овдовілі сестри, незасватані наречені, ворожать собі долю з ключів журавлиних на вечірньому небі...

Журавлі, журавлі, як повернетесь весною в Україну, принесіть на своїх крилах

нашим рідним добру вість із соняшних країв! Вони ж так довго на неї чекають!